

de l'any 1400, el *Llibre de Tres*; aquí, amb el matís de 'trafuejar, torbar-se fent coses (en un lloc)', implicat potser que, el qui ho fa, parla de treballotejar-hi, però engolint-hi, alhora, mant bocí: «Tres coses fan hom tost gras: bufar en foc, gardar abeyles e malavejar... en rabost» (*Rom.* XII, 234.19).

El fet és que si, en català antic, el mot és d'una freqüència limitada, la que té en la llengua d'oc medieval és grandíssima. Hi predomina l'acc. 'malaltejar': «après, cant fo retornada d'aquel sant raubiment, sentí mot gran dolor dels pès, e tan fera engoissa que non si poc sufrir, e ganren en malavejet, que non podia annar», *Santa Doucelina* (Appel, *Chr.*, 119.131); «que malavejet longamén», *Sant Honorat*.² També apareix algun cop (en el 1.ª i l'últim dels passatges aplegats per PSW, amb el matís de 'soffrir, estar flaquejant, patir').

El subst. *malaveg/-vei* encara hi és més freqüent: 17 exemples; i apareix des dels textos més arcaics, fi del S. XI, en Guilhem de Peitieu i *Girart de Rossilhon*; se'n troben a tots els dominis dialectals: uns cinc del Llenguadoc Sud i Nord, uns quatre de provençals, tres o quatre gascons, dos o tres llemosins, un d'alvernès, i el altres, no localitzables; el sentit de 'malaltia' és concret i clar, almenys, en tres; en vuit o nou més aviat 'el fet de malaltejar'; però ja en algun d'aquests, i almenys en altres tres, sembla ser 'males-tar'; i en els dos últims adduïts en el PSW, i potser algun d'anterior, és 'esforç llarg i penós': són en el bezièrenc Matfre Ermengaut i en el provençal Raimbaut d'Aurenga; per a aquest veg. encara la cita de Mahn (*Ged.*, 1030V), i Stichel (75). En el sentit de 'malaltia', afegim-hi encara, en dos textos de l'Alta Garona: «tras entorn la peyra --- e gardarà ton cors sà e sals de tot malavech» (lapidari lld. c. 1300, *VRom.* III, 265); i «son amig qui bengua a son malaveg, ni a sa mort» («pour sa maladie», *Gr. Charte de St. Gaudens*, a. 1203, p. 36). El verb, almenys, seguí usant-se fins ben tard, car encara es troba *malaveyar* en un text marsellès de mj. S. XVI (Anglade, *KJRPb.* VII, 182).

Com que impressiona la diferència de densitat entre la documentació occitana i la catalana, i essent el lèxic del poeta gironès i el del segarrenc sempre subjectes a la sospita de colorit occità, ens preguntem si a les Illes no es tracta primordialment d'una d'aquelles deixes occitanes que hi va arrelar la Conquesta (cf. *acobitiar, gavaig* etc.). No s'hi pot contestar rodonament, però les tres grans cròniques no tenen occitanismes, ni el *Llibre de Tres* en porta ni se li sap matís balear; potser ho seria tanmateix, però més aviat era un mot vell, i de vida menys pròspera, entre nosaltres. En tot cas la seva identificació amb el mot occità (i fins amb *MALE HABITUS*) ja fou assenyalada per Spitzer (*Kat. Etym.*, *Mgn. Semin. Hamb.*, 1913, p. 30; *LexikK.*, 116n.) i reconeguda per Alcover i Moll (*l. c.*); és clar que l'ètimon que hi formula aquest és inacceptable en fonètica i encara més evidentment en morfologia llatina.

Una solució d'això, ja fou intuïda per AntThomas (*Rom.* XXXVII, 306-8), i corroborada per Jud (*Rom.* 60

LXII, 1936, 153, 157, n. 1) i MWagner, en aportar-hi el testimoni de la -d- del sard antic i logudorès-central: com he indicat a dalt aqueixes formes sardes, i alguna d'occitana, suposen una base *MALABĪDU en part del llatí vulgar.

Antoine Thomas hi va afegir la forma *malàve/malàveda*, que usa per dir 'malalt, malalta' el més antic dels textos occitans, la *Cansó de Santa Fe* (c. al segon quart del S. XI): la màrtir amenaçada amb horribles mals físics, pel pretor, si no adora els déus pagans, replica que no li fa por que els hi infligeixin: «si son malàveda o sana, / non pregarei vostra Diana»; i després hi apareix *malaves*, com a masculí complement plural: «guerf-ls malàves e-ls lebrós» (vv. 274, 305). Com que, en la fonètica arcaica d'aquest text, la -d- intervocàlica apareix encara com a ð i no pas -z; i en fi de mot, la -s flexiva s'hi torna encara -z, sempre que vagi darrere una *d* o *t* etc., és segur que aquest *malaves* correspon a un singular *malàve*, amb la caiguda normal de -d' precedida de vocal (*pe* PEDEM, *ni* NIDUM, *tébe* TEPĪDUM etc.).

Per tant la *Cansó de Santa Fe* aporta un nou i arcaic testimoni de la base *MALABĪDU. Partint d'aquí postula Thomas un derivat verbal *MALABĪDIARE, format amb l'-IARE que s'afegeix a tants adjectius (ALTIARE, FLACCIARE, CANDIDIARE, ORTIARE i molts més). En conjunt sembla que ho hem d'acceptar, i en tot cas això se sosté bé en morfologia, i és inobjectable fonèticament.³

DERIV.: *Malaveig* (supra). *Malavejada*. *Malavejador*.
1 Confirmat amplemment, i amb més documentació, per MWagner: *malavidu, -vida*, serien l'únic cas de sonorització en el Condaghe logudorès de Trullas, Ss. XII-XIII (si bé també hi ha algun ex. de *malabitū*: notem, però, la -b- que dóna aspecte llatinitzant a aquesta forma); i els parlars de Bitti i Baronia, que ni avui no hi sonoritzen, també diuen *malaidu* (*VRom.* v, 110). — 2 No existeix una variant *malavechar*, car no és més que una grafia indicada, un sol cop, per Rayn., d'una vida inèdita: potser mal transcrita, o bé cas tardà de la pron. apitzada de *j* com *ts, tš*, avui regnant en parlars del llenguadocià central. Menys podríem suposar una variant en -ka-, car les grafies *malavech* en el substantiu és clar que són la pronúncia normal de la -g final: puix que alternen normalment, segons la fonètica dialectal, amb *malavei*, que tenim en molts altres, entre ells, en Cerverí, assegurada aquí per la rima interna amb *rey* i *dey* DEBEO. — 3 L'opinió de Thomas és que fins i tot el fr. *malade* partiria del tipus en -IDUS. Cosa evidentment incerta, car si hi ha *tiède* TEPĪDU, *roide* RIGĪDU, (*maus)sade* SAPIDU, també hi ha *coude* CUBĪTU, fr. ant. *sode* SUBĪTU (d'on *soudain*); però així com al costat de *coude* i *soude* es troba de vegades una variant *coude, soude*, no passa així en *malade*, i un *malave* o *malève* apareix en parlars orientals francesos. D'altra banda es pot pensar si el postulat *MALABĪDIARE no és enterament indispensable, pensant si de *malave* s'hauria pogut derivar un verb de formació tardana, purament occita-